

OSAMU DAZAI

**PANDORA'NIN
KUTUSU**

Japoncadan Çeviren
İrem Akçay

GİRİŞ

Bu roman, “Sağlık *Dojosu*” adlı bir sanatoryumda hastalıkla mücadele eden yirmi yaşındaki bir gencin yakın arkadaşına yazdığı mektuplar şeklindedir. Mektuplardan oluşan romanların şimdiye kadar çok azı gazetelerde tefrika hâlinde yayımlanmıştır. Bu nedenle biraz alışlagelmişten farklı olduğu için ilk dört veya beş bölümde okurların kafası karışabilir. Ancak mektup biçimindeki romanlar güçlü bir gerçeklik duygusuna sahip oldukları için eskiden beri hem yabancı ülkelerde hem de Japonya’da pek çok yazar tarafından denenmiş bir türdür.

Pandora’nın Kutusu’nun başlığından, bu romanın yarınki ilk bölümünde bahsedeceğim, bu yüzden burada ekleyecek başka bir şeyim yok.

Bu pek sıcakkanlı bir önsöz değil; ancak böylesine soğuk bir karşılama yapan adamın yazdığı romanda şaşırtıcı şekilde eğlenceli şeyler de var.

(Sonbahar, 1945. Eser, *Kaboku Şinpo*’da tefrika edildiğinde yazarın okuyuculara hitaben yazdığı önsözü)

PERDE ARALANIYOR

I

Beni yanlış anladın. Ben birazcık bile ümidimi kaybetmedim. Senden öyle bir teselli mektubu alınca kafam karıştı, utancımдан kıpkırmızı oldum. Garip bir şekilde huzursuz hissettim. Böyle bir şey söylediğim için kızarmısın bilmiyorum ama mektubunu okuduğumda “eski kafalı” olduğunu düşündüm. Yeni bir perde çoktan başladı. Üstelik bu atalarımızın hiç tecrübe etmediği, tamamen yeni bir perde.

Bu eski, yapmacık tavırları bırakmanın zamanı gelmedi mi? Zaten çoğu yalan. Ben şu an da bu göğüs hastalığını biraz olsun bile umursamıyorum. Hastalığı falan unuttum. Sadece hastalığı da değil, her şeyi, hepsini unuttum. Bu Sağlık *Dojosu*'na girme sebebim savaş bittikten sonra birden yaşamın değerli hâle gelmesi; sağlığıma geri kavuşup hayatta başarılı olmak veya bir an önce hastalığımдан kurtulup babamı rahatlatmak, annemi mutlu etmek gibi doku-naklı, takdire şayan özveri duygusundan kaynaklı değildi.

Bu kadar uzak bir yere çaresizlikten dolayı da gelmedim. Bir insanın her bir hareketine anlam yüklemek, zaten eskimiş “düşüncenin” hatası değil mi? Zoraki açıklamalar sıkça yalanların çarpıtılmasıyla sonuçlanır. Çok fazla teori oyunu vardır. Bu düşüncelerin hepsi çoktan dile getirilmedi mi zaten? Bu yüzden Sağlık *Dojosu*'na neden girdiğim sorusuna hiçbir sebebi yok, diye yanıt vermek istiyorum. Bir gün, bir vakitte, kutsal ruh göğsüme gizlice sokuldu ve gözyaşlarına boğuldum. Sonrasında çok kez tek başıma ağladım ve bu sırada vücudum birden hafifledi, zihnimin sakinleştiğini ve netleştiğini hissettim ve o andan itibaren farklı bir adam oldum. O zamana kadar saklamış olsam da bu sefer anıme gittim ve “Kan kustum,” dedim. Babam da benim için dağların içindeki bu Sağlık *Dojosu*'nu seçti. Gerçekten olan biten buydu. Yani bir gün, bir vakit, bir şey oldu. Bunu sen de anlarsın herhalde. O gün, o öğle vakti. Neredeyse o mucizevi, ilahi sese ağlayıp özürlerimi sunduğum andı.

O günden beri kendimi yeni yapılmış, büyük bir gemideymişim gibi hissediyorum. Bu gemi nereye gidiyor acaba? Bunu ben bile bilmiyorum. Hâlâ, sanki düştü bir sahne gibi geliyor. Gemi usulca kıydan ayrılıyor. Bu rotanın dünyada hiç kimsenin tecrübe etmediği, tamamen yeni, bakir bir rota olduğuna dair belli belirsiz bir önsezi duyuyorum. Ancak şimdilik yeni, büyük gemiyle karşılaşılıp cennetteki bir rotanın insafına kendimi bırakarak usulca ilerliyorum.

Beni yanlış anlama. Ben hiçbir şekilde umutsuzluğun son raddesindeki bir nihiliste dönüşmüş falan değilim. Bir geminin kalkışının nedeni ne olursa olsun, her zaman bizlere bir tür belirsiz bir umut hissettirir. Bu antik çağlardan beri değişmeyen, insanın doğasına ait bir şeydir. Yunan mitoloji-

sindeki Pandora'nın kutusu hikâyesini bilirsin. Açılmaması gereken kutu açılır açılmaz hastalık, keder, kıskançlık, açgözlülük, şüphe, ihanet, açlık ve kin gibi akla gelebilecek her türlü kötülük ve uğursuzluk kutudan sürünerek kaçmış, gökyüzünü kaplayarak uçup gitmiş. Bundan sonra, insanlar ne yazık ki sonsuza kadar sefalet içinde acı çekip kıvrınmak zorunda kalmış. Ancak kutunun köşesinde haşhaş tanesi kadar küçük, parıldayan bir taş kalmış ve taşın üzerine belli belirsiz “umut” kelimesi yazılıymış.

2

Buna çok önceden karar verilmiştir. İnsanlar için umutsuzluk denilen şey imkânsızdır. İnsanlar genellikle umutla kandırılır; ama aynı zamanda “umutsuzluk” kavramıyla da aynı şekilde kandırılırlar. Bunu açıkça ifade edeyim. İnsanoğlu mutsuzluğun derinliklerine düştüğünde bile birazcık bir umut ışığını el yordamıyla arayıp durur. Bu Pandora'nın kutusundan beri Olimpos'un tanrıları tarafından belirlenmiş bir gerçektir. İyimserlikten ya da karamsarlıktan bahseden veya üstten bakarak kendilerini övüp duranlar, özellikle de çok hevesli olanlar, kıyıda geride bırakılır. Yeni çağımıza ait bu gemi istikrarlı bir şekilde usulca ilerlemektedir. Engeller olmadan. Bu hareket sanki bir bitkinin sarmaşıklarının büyümesini, bilincin ötesinde bir doğallıkla ışığa doğru yönelişini andırmaktadır.

Gerçekten artık şu andan itibaren, insanlara hain muamelesi yapan, suçlayıcı söylemleri bırakalım. Bu, mutsuz dünyayı daha da kasvetli hâle getiriyor. Başkalarını suçlamak da nahoş, ahlaksız bir hareket değil midir? Bu sefer

savaşı kaybettiğimiz için, geçici çözümler sağlayan aldatmacalar uydurmakta çabuk davranan ve biraz olsun becerikli gözükme için komplolar kuran politikacılar olmasaydı harika olurdu diye düşünüyoruz; ama zaten böylesine sığ, çıkarıcı bir düşünce, işler Japonya adına kötü gittiği için ortaya çıkıyor yalnızca; bu yüzden bundan sonra gerçekten insanların dikkatli olmasını istiyorum. Böyle bir şey bir daha tekrarlanırsa tüm dünya bizden nefret edebilir. Aldatmacalara sığınmadan, daha açık ve basit insanlar olmalıyız. Bu yeni gemi çoktan okyanusta sessizce yol alıyor.

Bu haşin düşünceleri şimdiye kadar hep içimde sakladım. Senin de bildiğin gibi, geçen bahar lise mezuniyeti zamanı ateşim yükselip zatürreye dönüşmüştü. Üç ay boyunca hasta yattığım için üniversite sınavına giremedim. Bir şekilde ayaklanıp yürüyebildiğimde bile sürekli az da olsa ateşim vardı, doktorum da bana göğüs zarı iltihabından şüphelendiğini söyledi. Ben aylak aylak evde oyalanırken, bu senenin sınav dönemi gelip geçti. O zamandan sonra da üniversiteye gitme isteğim yok oldu. Böyle bir durumda ne yapacağımı bilemez hâldeydim, geleceğim benim için yalnızca bir karanlıktan ibaretti. Evde oyalandığım için babama karşı mahcup hissediyordum, ayrıca anneme de işe yaramaz görünmek istemiyordum. Sen hiç boşlukta olmayı, işsiz güçsüz kalmayı tecrübe etmediğin için bunu anlamıyor olabilirsin ancak benim için cehennem gibiydi. O zamanlar, sadece amaçsızca tarladaki yabancı otları temizliyordum. Böylece çiftçi taklidi yaparak, durumumu belli etmemeye çalıştım. Bildiğin gibi evimin arkasında yaklaşık 300-400 metre karelik bir tarla var. Görünüşe göre burası, bir nedenden dolayı uzun süredir benim adıma kayıtlı. Sadece bu

yüzden değil, bu alana adım attığımda çevrem baskısından biraz olsun kurtulmanın rahatlığını hissediyorum. Son bir iki yıldır, bu tarlanın efendisi gibi oldum. Otları yolup, vücudumu zorlamayacak kadar toprak sürüp, domateslere destek yaptım. Eh, bu tarz şeyler bile yiyecek miktarını bir nebze olsun artırmaya yardımcı olur herhalde, diye düşünüp günlerimi kendimi kandırarak geçirdim, kendini asla kandırmayan senin aksine. Kaygı, toplanan kara bulutlar gibi yüreğimin derinliklerine yapışıp orada kaldı. Bu şekilde yaşamaya devam edersem gelecekte nasıl biri olacağımı merak ediyorum. Yapabileceğim hiçbir şey yok. Hasta bir adam mı olacağım yalnızca? Bu düşünceler beni afallatıyor. Ne yapmalıyım? Hiçbir yol yokmuş gibi sanki, hiçbir şey. Benim böyle umarsızca yaşamamın sadece insanları rahatsız ettiğini ve tamamen anlamsız olduğunu düşününce daha da katlanılmaz geliyor. Senin gibi yetenekli biri anlar mı bilmiyorum ama dünyada “Benim yaşıyor olmam insanlara rahatsızlık veriyor. Ben lüzumsuz bir adamım,” farkındalığı kadar acı veren bir düşünce yok.

3

Ama ben böyle şımarık bir velet gibi davranıp demode, ahmakça bir endişeyi sürdürürken, sen gözle görülemeyecek kadar bir hızla dönen bir rüzgâr gülü gibisin. Avrupa’da Nazilerin yıkılışı, Doğu’da Filipinler Seferi ve Okinava Savaşı ya da Amerikan uçaklarının Japonya’yı bombalaması gibi askeri operasyonlar hakkında neredeyse hiç bilgim yok; ama içimde küçük ve hassas bir anten taşıyorum. Bu anten oldukça güvenilir. Ülkede yaşanan bunalımları ve

krizleri hemen hissediyor. Belli bir mantığı yok. Sadece bir önsezi. Bu yazın başından itibaren küçük antenim, daha önce hiç hissetmediğim büyük gelgitlerin seslerini algılayıp içimi titretti; ama hiçbir planım yoktu. Sadece kafam karışıktı.

Tarladaki işlerle uğraşıp durdum. Sıcak güneşin altında sızlanıp terlerken ağır çapamı sallayıp tarlanın toprağını havalandırdım ve sonra tatlı patates asmaları diktim. Her gün neden bu kadar hunharca tarla işlerine devam ettiğimi şimdi bile bilmiyorum. Vücudum işe yaramaz olsa da sitem ederek, var gücümle, sert bir şekilde kendime acı çektirmek için duyduğum biraz hastalıklı bir hisle çapayı her vurduğumda “Geber! Geber gitsin! Geber! Geber gitsin!” diye inlediğim günler oldu. Altı yüz tatlı patates asması diktim.

Akşam yemeğinde babam “Artık tarladaki işleri bırak. Vücudunu biraz fazla zorluyorsun,” dedi ve ondan üç gün sonra gece yarısı rüya gördüğüm sırada şiddetli bir öksürük nöbeti geçirdim, göğsümde bir tür hırıltı vardı. Durumun kötü olduğunu fark edip gözlerimi açtım. Kan öksürmeden önce göğsün hırıldadığını bir kitapta okumuştum. Karnımın üstünde yatarken birden geldi. Ağzım berbat bir kokuyla dolarken aceleyle tuvalete koştum. Düşündüğüm gibi, kandı. Uzun süre tuvalette bekledim ama daha fazla kan gelmedi. Mutfağa gizlice girdim, tuzlu suyla gargara yaptım, sonra ellerimi ve yüzümü yıkayıp yatağa geri döndüm. Öksürmeyeyim diye nefesimi tutarak sessiz bir şekilde uyudum, garip bir şekilde sakindim. Hatta uzun zamandır böyle bir geceyi bekliyormuşum gibi hissettim. “Arzu” kelimesini geldi aklıma. Yarın, diye düşündüm, yarın da tarlada

sessizce çalışmaya devam edeceğim. Başka bir seçeneğim yok. Hayatta başka bir amacı olmayan bir insanım. Yerimi, bana düşen payımı biliyorum. Ah, gerçekten bir gün daha erken ölmek harika olurdu. Şimdi vücudumu kullanıp az da olsa yiyecek üretimini artırmaya yardımcı olacak ve ardından bu dünyayı terk ederek ülkenin üzerindeki yükü hafifleteceğim. En azından benim gibi işe yaramaz bir hastanın ülkesine hizmet etmesinin yolu bu. Ah, bir an önce ölmek istiyorum.

Ertesi sabah her zamankinden bir saat daha erken kalktım, yatağımı çabucak katladım ve yemek yemeden tarlaya çıktım. Sonra tarlada uzun bir süre var gücümle çalıştım. Şimdi düşününce cehennem azabı gibi geliyor. Tabii ki ölene kadar bu hastalığı kimseye söylememeyi düşünüyordum. Kimseye söylemeden hastalığımı gizlice kötüleştirmeye niyetliydim. Bunlara hastalıklı düşünceler denilebilirdi herhalde. O gece gizlice evden çıktım ve karneyle dağıtılan *şocudan** bir kâse içtim. Gece yarısı tekrar kan öksürdüm. Aniden uyandım, birkaç kez hafifçe öksürdüm, birden kan geldi. Bu sefer tuvalete koşacak vaktim olmadı. Cam kapıyı açıp çıplak ayakla bahçeye atladım ve kustum. Boğazım kanla dolup duruyordu, sanki gözlerimden ve kulaklarımdan fışkırıyormuş gibi hissettim. İki bardak kadar kan tükürdükten sonra durdu. Kanlı toprağı bir sopayla kazıp tersyüz ettim, fark edilmez hâle geldiğinde hava saldırısı sirenleri çalmaya başladı. Düşününce, bu Japonya'da, hayır, dünyada yapılan son gece hava saldırısıydı. Hava saldırısı sığınağından uyuşuk bir hisle çıktığımda 15 Ağustos sabahında şafak söküyordu.

---

* Geleneksel pirinç likörü. -ybn

Ama ben o gün de tarlaya çıktım. Bunu duyunca bana acıyarak gülersin herhalde. Bana göre gülünecek bir şey yok. Gerçekten, bundan başka yapabileceğim bir şey yokmuş gibi hissettim. Başka seçeneğim yoktu. O kadar tereddütün sonucunda, bir çiftçi olarak ölmeye karar vermem gerekmez miydi? Kendi ellerimle ektiğim bir tarlada bir çiftçi olarak düşüp ölmek benim arzum. Evet, ne olursa olsun hemen ölmek istiyorum. Baş dönmesi, üşüme, yapış yapış hissettiren soğuk terler ile acıdan bayılacak gibi fasulye çalılıklarına sırtüstü yattığımda annem beni almaya geldi. Hemen elimi ayağımı yıkayıp babamın oturma odasına gitmemi söyledi. Her zaman dudaklarında hafif bir gülümsemeyle konuşan annem, sanki başka bir insanmış gibi ciddi bir ifade takınmıştı.

Babamın oturma odasındaki radyonun önüne oturdum ve öğle vaktinde cennetten bir ses eşliğinde ağlarken göz yaşlarım yanaklarımdan akıyor, gizemli bir ışık bedenimi aydınlatıyordu. Bir anda sanki başka bir dünyaya adım atmışım ya da büyük bir gemideymişim gibi hissettim ve o anda ben, artık eski ben değildim.

Ölümün ve yaşamın bir madalyonun iki yüzü olduğu farkındalığına ulaşmam hakkında böbürlenmiyorum ama ölmek de yaşamak da aynı şey değil mi? Her iki durum da aynı derecede acı verici. Ölmek için acele eden birçok gösteriş düşkünü var. Şimdiye kadar çektiğim sıkıntılar da kendi durumumu abartmaktan başka bir şey değildi. Eski, yapmacık tavırları bırakmamız gerekmiyor mu? Mektubunda “hüzünlü kararlılık” gibi bir söz kullanmıştın ama şimdi, hüzün bana klişe bir oyundaki yakışıklı bir başrolün ifadesi

gibi geliyor. Bu hüznün değil. Bu halihazırda sahte bir ifade. Gemi usulca rıhtımdan ayrılıyor şimdi ve bu ayrılış küçük bir umut ışığı olsa gerek. Artık hiç mutsuz değilim. Göğsümdeki hastalık umurumda değil. Senden böyle acıma cümleleriyle dolu bir mektup aldığımda gerçekten kafam karıştı. Artık hiçbir şey düşünmeden, kendimi bu gemiye bırakıp gitme niyetindeyim. O gün hemen, kendime bile garip gelen sakin bir tavırla anneme itiraf ettim.

“Dün gece kan kustum. Önceki gece de.”

Hiçbir sebep yoktu. Aniden hayat değerli hâle geldiğinden değildi. Ancak düne kadar oynadığım o mecburi oyun sona ermişti.

Babam benim için bu Sağlık *Dojosu*'nu seçti. Bildiğin gibi, babam matematik profesörü. Rakamları hesaplamakta iyi olabilir; ama görünüşe göre hiç para hesabı yapmamış. Her zaman yoksul olduğumuz için, hiç lüks bir tıbbi tedavi isteği duymadım. Sırf bu yüzden bu basit “Sağlık *Dojosu*” tam bana göre. Şikâyetim yok. Altı ay içinde tamamen iyileşecekmişim. Buraya geldiğimden beri bir kere bile kan kusmadım, kanlı balgam dahi gelmiyor. Hastalığımı tamamen unuttum. Buranın Başkan'ı, “hastalığı unutmanın” ondan kurtulmanın en hızlı yolu olduğunu söylüyor. Biraz şahsına münhasır biri. Ne de olsa bir tüberküloz hastanesine Sağlık *Dojosu* adını vermiş, savaş sırasında yiyecek ve ilaç kıtlığı ile başa çıkmak için hastalığa karşı özel bir mücadele yöntemi geliştirmiş ve kalan birçok hastayı da cesaretlendirmiş. Garip bir hastane. Çok ilginç şeyler oluyor ama bir dahaki sefer detaylıca anlatacağım.

Benim için gerçekten endişelenmene gerek yok. Kendine dikkat et.

25 Ağustos 1945

SAĞLIK DOJOSU

I

Söz verdiğim gibi, bugün sana kaldığım Sağlık *Dojosu*'nu anlatacağım. Burası E şehrinden otobüsle yaklaşık bir saat uzaklıkta. Koumebaşı denilen yerde inip başka bir otobüse binerek aktarma yapılabiliyor ama Koumebaşı'den *Dojo*'ya mesafe çok uzak değil, o yüzden yürümek aktarmayı beklemekten daha hızlı oluyor. Sadece iki kilometre kadar bir mesafe. *Dojo*'ya gelen insanlar genellikle oradan yürüyor. Yani Koumebaşı'den dağları sağ tarafa alıp asfalt kaplı ana yoldan güneye doğru yaklaşık iki kilometre gidince, dağın eteklerinde karşına küçük taş bir kapı çıkıyor. Oradan, sıralı çam ağaçlarını dağ yamacına kadar takip edince, ağaçların bitiminde iki binanın çatısı görünüyor. İşte orası benim şu anda tedavi gördüğüm “Sağlık *Dojosu*” olarak adlandırılan, gerçekten pek eksantrik bir tüberküloz sanatoryumu. Yeni ve eski olmak üzere iki binaya ayrılmış. Eski bina pek öyle değil ama yeni bina çok şık ve aydınlık. Eski binada sıkı bir

programa tabi tutulan kişiler teker teker yeni binaya taşınıyor; ama ben sağlıklı olduğum için onlardan farklı olarak en başından yeni binaya girebildim. Benim odam, *dojo* girişinin hemen sağındaki “Kiraz Çiçeği Odası”. Her bir hasta odasına “Kiraz Çiçeği Odası”, “Taze Yeşillik Odası”, “Kuğu Odası” ve “Ayçiçeği Odası” gibi güzel ama tuhaf bir şekilde utanç verici isimler konulmuş.

“Kiraz Çiçeği Odası”, yaklaşık on altı on yedi metrekare büyüklüğünde, hafif dikdörtgen, Batı tarzında bir oda. İçerisinde ahşaptan yapılmış, sağlam, baş kısımları güneye doğru bakan dört adet sıralı yatak var, benim yatağım ise odanın en uç tarafında. Yatağımın yakınındaki büyük cam pencerenin altında yaklaşık elli metrekare büyüklüğünde “Otomega Göleti” adında (bu ismi pek sevmiyorum) her zaman serin ve berrak olan bir gölet var; içinde sazan ve Japon balıklarının yüzdüğünü net olarak görebiliyorum, en azından, yatağımın konumuna dair bir şikâyetim yok. Hatta en iyi yer orası olabilir. Yatağım ahşaptan ve çok büyük; yayları falan da dandik değil, bilakis her iki tarafında da işe yarar çok sayıda raf ve çekmece var, bütün eşyalarının hepsini içine koysan bile hâlâ boş yer kalacak kadar fazlalara.

Şimdi benden yaşça büyük oda arkadaşlarımı anlatacağım. Yanımda Matsuemon Otsuki var. İsminin insanda çağrıştırdığı gibi saygı duyulan, orta yaşlı bir adam. Tokyo’da gazete muhabiri olduğu söyleniyor. Karısı erken yaşta vefat etmiş, o nedenle şimdilerde genç kızıyla beraber iki kişilik bir aileler. Kızı da onunla birlikte Tokyo’dan ayrılmış, Sağlık *Dojosu*’nun yakınındaki dağ evinde yaşıyor, zaman zaman kimsesiz babasını ziyarete geliyor. Babası genellikle pek huysuz. Normalde pek sessiz sakin biri olsa da bir anda korkunç inatçı birine

dönüşebiliyor. Erdemli, asil bir kişiliği varmış gibi görünüyor. Biraz uhrevi bir tarafı da var ama yine de onu tam olarak anlayamıyorum. Simsiyah bıyığı muhteşem olsa da gözleri aşırı derecede miyop, gözlüklerinin ardındaki kızarmış gözleri mahmur mahmur bakıyor. Yuvarlak hatlı burnunun ucundan sürekli ter damlaları akıp durduğundan burnunun ucunu sıklıkla bir havluyla sertçe siliyor, bu yüzden de burnunun ucu kanıyormuş gibi kırmızı; ama gözlerimi kapatıp onu düşündüğümde, aklıma gelen tek şey saygınlık. Beklenmedik bir şekilde, harika bir insan olabilir. Lakabı Eçigo Aslanı*. Neden böyle denilmiş bilmiyorum ama tam ona göre bir isimmiş gibi geliyor. Matsuemon bu isimden pek rahatsız olmuşa benzemiyor. Bu ismi kendi kendine önerdiğine dair bazı söylentiler de var ama emin değilim.

2

Onun yanında ise Seişiçi Kinoşita var. Kendisi sıvacı. Hâlâ bekar, yirmi sekiz yaşında. Sağlık *Dojosu*'ndaki en iyi görünüşlü erkek. Bembeyaz tenli, uzun burunlu, sakın bakışlı, gerçekten çok hoş bir adam. Ancak parmak uçlarında ve kalçalarını hafifçe sallayarak yürüyor, bu yürüme tarzını bıraksa daha iyi olur. Neden böyle yürüyor acaba? Müziğe yatkınlığı olduğu için olabilir. Anlaşılması imkânsız biri. Çeşitli popüler şarkıları biliyor gibi görünüyor ama en çok *dodoitsu*** şiiirinde iyi. Bana çoktan beş ya da altı tanesini

* Eçigo *Cişi*/Eçigo Aslanı: Eçigo'ya (Günümüzdeki Niigata vilayeti) özgü, aslan maskeleri takılarak müzik eşliğinde dans edilen geleneksel bir gösteri sanatı. Eskiden Edo Döneminde (1603-1868) bu sanatı icra eden sanatçılar, yılbaşı zamanlarında Eçigo'dan günümüz Tokyo'su Edo'ya gelerek burada da dans gösterileri sunarlardı. -çn

** Edo Dönemi'nin sonlarına doğru çıkış yapan 7-7-7-5 hece ölçülü

dinletti. Matsuemon gözlerini kapatıp sessizce dinliyor ama bu, beni huzursuz hissettiriyor. Fuji Dağı kadar çok para biriktirmek ve her gün elli *sen* harcamak gibi aptal, anlamsız şiirler yalnızca, baş ağrısından başka bir şey değil. Ayrıca *monkuiri* tarzında bazı *dodoitsu* şiirleri var ki korkunçlar. Oyunlardaki repliklerden oluşan şiirler de var. Hey, Abi gibi bir sürü şey, dinlemeye katlanamıyorum. Aynı anda ikiden fazla şarkı da söylemiyor. Aslında bir sürü şarkı söylemek istiyor gibi görünüyor ama Matsuemon ona izin vermiyor. İki şarkı söyledikten sonra Eçigo Aslanı gözlerini açıp yeter diyor. Ayrıca bazen sağlığına zararlı diye eklediği de oluyor. Şarkıcının mı yoksa dinleyicinin mi sağlığına zararlı anlamında belli değil; ama Seişiçi kötü biri değil. *Haikuyu* seviyor gibi görünüyor, geceleri yatmadan önce Matsuemon'a son çalışmalarının bazılarını söyleyip düşüncelerini soruyor ancak Eçigo hiçbir cevap vermiyor; bu yüzden Seişiçi'nin cesareti kırılıyor ve çabucak yatıp uyuyor, böyle zamanlarda çok zavallı görünüyor. Seişiçi, Eçigo Aslanı'na çok saygı duyuyor. Bu zarif adamın takma adı Kappore*.

Onun yanındaki kişi ise Nişivaki Kazuo. Postahane müdürü ya da öyle bir iş yapan biri. Otuz beş yaşında. En çok onu seviyorum. Sessiz, ufak tefek; eşi bazen ziyarete geliyor. Bu ziyaretlerde ikisi fısıldayarak bir şeyler konuşuyorlar, mahrem bir mevzuymuş gibi görünüyor. Hem Kappore hem de Eçigo onlara bakmamak için çaba gösteriyor. İyi niyetlerinden böyle davranıyorlar diye düşünüyorum. Nişivaki'nin takma adı Atkuyruğu. Belki de sırik gibi uzun

---

şiirlerdir. Genelde günlük hayat, iş, aşk gibi konuları anlatır, komedi unsurları da barındırır. -çn

* Edo Dönemi'nde ortaya çıkmış, eğlenceli, hareketli ve komedi unsurları barındıran bir dans türü. -çn

olduğu içindir. Pek yakışıklı değil ama zarif. Nedense bir öğrenciymiş hissiyatını veriyor. Utangaç, küçük gülümsemesi büyüleyici. Bazen yanımdaki o olsaydı ne güzel olurdu diye düşünüyorum. Ancak bazen gece yarısı garip sesler çıkarak inlediği de oluyor, o yüzden sanırım yanımda olmaması daha iyi. Seni oda arkadaşlarımla tanıştırdığıma göre şimdi de *dojomuzun* özel nekahet hayatından biraz bahsetmek istiyorum. İlk olarak günlük programı yazıyorum:

- 06:00 Uyanış
- 07:00 Kahvaltı
- 08:00-08:30 Gerinme ve esneme egzersizleri
- 08:30-09:30 Ovalama masajı (*Masatsu*)
- 09:30-10:00 Gerinme ve esneme egzersizleri
- 10:00 Başkanın devriyesi (Eğitmenlerin devriyesi sadece pazar günü)
- 10:30-11:30 Ovalama masajı
- 12:00 Öğle yemeği
- 13:00-14:00 Ders (Pazar günleri Huzur Yayını isimi verilen plak kayıtları yayınlanıyor)
- 14:00-14:30 Gerinme ve esneme egzersizleri
- 14:30-15:30 Ovalama masajı
- 15:30-16:00 Gerinme ve esneme egzersizleri
- 16:00-16:30 Doğa
- 16:30-17:30 Ovalama masajı
- 18:00 Akşam yemeği
- 19:00-19:30 Gerinme ve esneme egzersizleri
- 19:30-20:30 Ovalama masajı
- 20:30 Haberler
- 21:00 Uyku vakti

Geçenlerde de biraz bahsettiğim gibi, savaş sırasında birçok hastane yandığı ve felaketten zarar görmemiş olsalar da malzeme veya işgücü yetersizliğinden kapatıldıkları için uzun süre hastanede tedavi görmesi gereken birçok tüberküloz hastasının, özellikle de bizim gibi pek varlıklı olmayan hastaların, gidecek bir yerleri kalmadı. Neyse ki bu bölgede hava saldırısı neredeyse hiç olmadı ve nüfuz sahibi olan birkaç yerel hayırsever birleşmiş, yetkililerin desteği alınarak eskiden beri dağın yamacında bulunan vilayet sanatoryumu genişletilmiş ve şu anda burada çalışan Doktor Tacima da davet edilerek malzemedен, teçhizattan bağımsız eşsiz bir tüberküloz sanatoryumu oluşturulmuş. Öncelikle, sadece yazdığım günlük programa bakarak bile normal bir sanatoryum hayatından oldukça farklı olduğunu anlamışsındır herhalde. Hastane veya hasta kavramlarını geride bırakmak üzere düzenlenmiş.

Hastane müdürüne Başkan, müdür yardımcısına bağlı doktorlara eğitmen, hemşirelere asistan, biz hastalara da öğrenci deniliyor. Buradaki her şey Başkan Tacima'nın icadı gibi görünüyor. Doktor Tacima, bu sanatoryuma davet edildiğinden beri iç mekanizmalar yenilenmiş, hastalar için de benzersiz terapiler verilmiş; çok iyi sonuçlar alındığı için de tıp camiasının dikkatini çekmişe benziyor. Kafası tamamen kel olduğundan elli yaşında gibi görünüyor ama hâlâ otuzlu yaşlarında ve bekâr olduğu söyleniyor. Zayıf ve uzun, biraz kambur ve çok gülmeyen birisi. Kel insanlar genellikle düzgün yüzlü olurlar, Doktor Tacima'nın da sevimli hatları olan yumurta gibi oval yüzü ve zarif bir görünümü var. Yine

kellere özgü bir şekilde, kedi gibi aksi ve memnun etmesi zor birisi. Biraz korkutucu da. Her sabah, öğleden önce saat onda Başkan, bir eğitmenini ve bir asistanını yanına alarak devriyeye çıkıyor, bu sırada *dojo*daki kimseden çıt çıkmıyor. Öğrenciler de Başkan'ın önünde aşırı uysal oluyorlar. Ancak arkasından gizlice takma adıyla sesleniyorlar. Lakabı Kiyomori*.

Şimdi *Dojo*'muzun günlük rutinini biraz daha detaylı anlatayım. Gerinme ve esneme egzersizleri özetle uzuvların ve karın kaslarının çalıştırılması için. Çok fazla ayrıntı verirsem sıkılırsın herhalde, o yüzden kabaca sadece önemli noktalardan bahsedeceğim. Yatakta sırtüstü uzanmış, uyur gibi bir vaziyetteyken sırasıyla parmaklarımızı, bileklerimiz ve kollarımızı oynatmaya başlıyoruz; daha sonra nefes vererek karnımızı içe çekiyor, ardından nefes alarak şişiriyoruz, burası zor bir kısım, aynı zamanda gerinme ve esneme egzersizlerinin de en önemli kısmı. Sonrasında bacak egzersizleri geliyor, bacak kasları çeşitli şekillerde esnetilip geriliyor ve bu şekilde bir tur egzersiz yeterli oluyor. Bir set bittiğinde, el egzersizlerini otuz dakika boyunca tekrar ediyorum. Daha önce yazdığım zaman çizelgesindeki gibi öğleden önce iki kere, öğleden sonra üç kere olmak üzere her gün yapıyorum, o yüzden hiç de kolay değil. Bugüne kadarki tıp bilgilerine baktığımızda, tüberküloz hastalarının bu şekilde egzersiz yapması son derece tehlikeli görünüyor ancak bu da yine savaş sırasında malzeme sıkıntısından doğan yeni tedavi yöntemlerinden biri. Bu *Dojo*'da, egzersizleri hevesle yapanların iyileşmesi de hızlanıyor.

* Kiyomori/Taira no Kiyomori (1118-1181): Heian Dönemi'nin (794-1185) sonlarında yaşamış, siyasi olarak çok güçlü, Taira klanının liderliğini yapmış tarihi kişiliktir. -çn

Daha sonra, ovalama masajı hakkında da biraz yazacağım. Bu da *Dojo*'ya özgü görünüyor. Neşeli asistanların görevi bu.

4

Ovalama masajı (*Masatsu*) için kullanılan fırça, saç kesimi için kullanılan sert kıllı fırçanın biraz daha yumuşak hâli gibi. Bu nedenle, en başta masaj oldukça acı verici oluyor, hatta ciltte yer yer sürtünmeden dolayı kızarıklıkların çıktığı bile oluyor; ama genellikle bir haftada alışılıyor.

Ovalama masajı zamanı geldiğinde, neşeli asistanlar birer birer gruplara ayrılıp sırayla tüm öğrencilerle ilgileniyorlar. İçinde su olan küçük bir metal leğene katlanmış bir havlu koyuyor ve fırçayı havluya bastırıp ıslatarak fırçayla ovalama masajı yapıyorlar. Genel bir kural olarak ovalama masajı neredeyse tüm vücuda uygulanıyor.

Dojo'ya girdikten sonra yaklaşık bir hafta boyunca yalnızca kol ve bacaklara, sonrasında ise tüm vücuda masaj uygulanıyor. Bir tarafa doğru yan yatıp önce kol, bacak, göğüs ve karın ovalanıyor, sonra diğer tarafa dönülerek yine kol, bacak, göğüs, karın ve en sonunda ise sırt ile kalçalara doğru masaj yapılıyor. Bir kez alışınca iyi hissettiriyor. Özellikle sırtım ovalandığında nasıl hissettiğim hakkındaki duygularımı kelimelere dökemem. Yetenekli asistanlar olduğu kadar beceriksiz asistanlar da var.

Ancak bu asistanları daha sonra anlatacağım.

Dojo'daki yaşamın sabah akşam bu iki tedavi ile, gerinme esneme egzersizleri ve ovalama masajı ile geçtiğini düşünebilirsin. Savaş bitmiş olsa da erzak sıkıntısı bitmedi,

bu yüzden şimdilik hastalıkla mücadele ruhunu bu şekilde göstermek iyi değil mi? Bunlara ek olarak, öğleden sonra birde dersler, dörtte doğa, akşam sekiz buçukta da haberler var. Ders zamanında Başkan, eğitmenler veya ziyarete gelen birçok alanda önemli insanlar sırayla mikrofona konuşuyor, söyledikleri odaların dışındaki koridorlara kurulan hoparlörlerden odamıza akıyor ve biz de yatağın üzerine oturup sessizce dinliyoruz.

Dersler; hoparlörler savaş sırasındaki elektrik kesintileri nedeniyle kullanılamaz hâle geldiği için, bir süreliğine geçici olarak askıya alınmış ancak savaş bittiğinde elektrik kullanımının biraz rahatlamasıyla, kısa bir süre sonra tekrar başlatılmış. Başkan, bugünlerde Japonya'nın bilimsel gelişimin tarihi gibi konular üzerine dersler vermeye devam ediyor. Zekâ gerektirdiği söylenebilecek bu derslerde, tekdüze bir tonda ve basit bir şekilde atalarımızın yaşadığı zorluklar anlatılıyor. Dün, Genpaku Sugita'nın "Hollanda Çalışmalarının Başlangıcı"ndan bahsedildi. Genpaku ve arkadaşları Batılı kitaplar üzerine çalışan, nasıl ve ne şekilde çevirilmeleri gerektiğini belirleyen ve "uçsuz bucaksız denizde sürüklenen dümensiz bir gemi gibi, ta ki dehşete düşme noktasında dehşete düşene kadar," sözlerini yazan ilk kişilerdi. Aslında gayet güzel bir sözdü. Genpaku'nun ve diğerlerinin zorluklarını, ortaokuldayken tarih öğretmenim Ganmo Kiyama'dan öğrenmiştim; ama o zamanlar daha farklı bir duygu hissetmiştim. Ganmo, "Genpaku'un yüzünde çok feci çiçek bozuğu lekeleri yok mu?" gibi sıkıcı şeyler söylemişti. Her neyse, Başkan'ın günlük derslerini gerçekten sabırsızlıkla bekliyorum. Pazar günleri ders yapmak yerine plak kayıtları yayınlıyor. Müziği pek sevmem ama haftada

bir dinlemek fena değil. Kayıtların arasında asistanların *a cappella* söylediği parçalar da yayınlanıyor ama onları dinlemek eğlenceli olmaktan çok beni huzursuz hissettiriyor. Oysa diğer öğrenciler en çok bu kısımdan hoşlanıyormuşa benziyor. Seişiçi gözlerini kısarak dinliyor. Benim fikrime göre, kendi *dodoitsularını* yayınlamak için can atıyor.

5

Öğleden sonra dörtteki doğa aktivitesi, dinlenme zamanımız. Bu zamanda, vücut ısımız en yüksek seviyede, bedenimiz yorgun oluyor. Çok sinirli hissediyor, hırçınlaşıyoruz. Tempomuz çok yoğun olduğundan, bize dilediğimiz şeyi yapmamız için otuz dakikalık bir çeşit özgürlük tanınmış ama öğrencilerin çoğu bu sürede sadece sessizce yataklarında uzanıyor. Bu arada, *dojoda* geceleri uyuduğunuz zaman dışında yatakta örtü kullanılmasına asla izin verilmiyor. Öğlenleri battaniye falan hiçbir şey örtmeden sadece pijamalarla yatağın üzerinde yatıyoruz, aslında buna alışınca çok ferah hissettiyor ve iyi de geliyor. Akşam sekiz buçuktaki haber saati, dünyadaki günlük durumlara ilişkin bir bilgilendirme. Tabii ki yine koridordaki hoparlörden, görevli memurun ürkütücü derecede gergin tonuyla çeşitli haberler bildiriliyor. Bu *dojoda* kitap şöyle dursun, gazete bile okumak yasak. Kendini okumaya kaptırmak vücut için kötü olabilirmiş. Burada kaldığımız süre boyunca, dolup taşan düşüncelerimin gürültüsünden kaçıp yalnızca yeni geminin yola çıkışına itikat ederek basit bir şekilde yaşayıp geçip gitmenin kötü bir şey olmadığını düşünüyorum.

Sana mektup yazmak için çok az zamanım oluyor ve bu

konuda ne yapacağımı bilmez hâldeyim. Genelde yemekten sonra hemen bir mektup kâğıdı çıkarıp yazıyorum ama yazmak istediğim o kadar çok şey var ki... Bu mektubu bile iki günde yazdım. Ama yavaş yavaş *dojo* yaşantısına alıştıkça, kısa bir süreyi verimli kullanma konusunda yeteneklerim de gelişecektir herhalde. Ben artık her ne konuda olursa olsun, korkunç derecede iyimserlik timsaline dönüşmüş gibiyim. Hiçbir endişem yok. Hepsini unuttum. Bu arada bir kişiyi daha tanıtmak istiyorum: *Dojo*'daki adım "Tarlakuşu". Sıkıcı bir isim. Tam ismim Risuke Koşiba ama insanlar *kohibari* yani küçük tarlakuşu olarak da duyuyor, bu nedenle böyle bir isim takıldı bana herhalde. Çok ihtişamlı değil. Başlarda, gerçekten rahatsız oluyor ve katlanmıyordum; ama bu günlerde, her şeye karşı açık fikirli ve yüce gönüllü birine dönüştüğüm için, biri bana Tarlakuşu diye seslenince bile rahatlıkla cevap veriyorum. Anlıyor musun? Ben artık eski Koşiba değilim, artık bu Sağlık *Dojosu*'nun Tarlakuşu'yum. Yüksek sesle cikleyip ötüyorum. Lütfen bundan sonra mektubumu bunu göz önünde bulundurarak oku. Ne kadar da akli havada bir adam diye yüzünü ekşitme.

"Tarlakuşu." Şimdi bile, pencerenin dışından, buradaki asistanlardan biri bana bağırarak sesleniyor.

"Efendim?" diye sakinlikle cevap veriyorum.

"Yapıyor musun?"

"Yapıyorum."

"Elinden geleni yap."

"Tamamdır, bende." Bu soru cevap nedir biliyor musun? Bu, *Dojo*'nun selamlaşması. Asistan ve öğrenciler koridorda birbirlerinin yanından geçtiklerinde hep bu selamı veriyorlar. Ne zaman başladığını bilmiyorum ama Başkan'ın be-

lirlediği bir Şey değil herhalde. Kesinlikle asistanların fikri olmalı. Ően Őakrak, k¼¼¼k afacan erkek çocukları gibi dirençli ve dik baŐlı olmak, buradaki hemŐirelerin ortak özelliği gibi görün¼¼¼yor. Başkan'dan eğitmenlere, öğrencilerden ofis görevlilerine kadar herkese tek tek iğneleyici isimler takanlar, anlayacağın üzere bu asistanlarmıŐ gibi duruyor. Güvenilmez bir tarafları var. Bu asistanları daha yakından gözlemleyip bir sonraki mektupta haklarında detaylı bilgi vereceğim. Her neyse, *dojomuzun* kabaca durumu böyle. Şimdilik hoŐŐakal.

3 Eylül